

Стратегия

„Културата и изкуствата – новата енергия за устойчиво развитие на София“ 2023 – 2033 .

Съдържание

I. РЕЗЮМЕ	2
II. ВЪВЕДЕНИЕ	6
1. Цел и обхват на стратегията	6
2. Принципи на работа при изготвяне на стратегията	7
3. Процес на изготвяне на стратегията	7
III. НАКРАТКО ЗА КУЛТУРНИТЕ ПОЛИТИКИ НА СОФИЯ	9
IV. ВИЗИЯ 2033	13
V. ПРИОРИТЕТИ	13
Приоритет: ТВОРЧЕСКА ИКОНОМИКА	13
Приоритет: ТВОРЧЕСКО РАЗВИТИЕ	19
Приоритет: ТВОРЧЕСКА ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИЯ	24
Приоритет: ТВОРЧЕСКО УПРАВЛЕНИЕ	28
VI. ПРИЛОЖЕНИЯ:	34
Приложение 1: Работни дефиниции / използвана терминология	34
Приложение 2: Референтни документи	37
Приложение 3: Използвани изследвания и анализи	37

I. РЕЗЮМЕ

Този стратегически документ очертава споделена визия и цели за развитие на културата и изкуства в София за периода 2023-2033 г. като надгражда постигнатото в областта през предходните 10 години и отчита новата роля на културата и изкуствата като двигател на устойчивото развитие за следващите 10 години до 2033.

София е модерна европейска столица с богато културно наследство, съвременен и динамичен културен живот, която играе основна роля в развитието на региона и страната. Градът е център на иновации, наука, академични изследвания и пресечна точка на много култури.

Културното участие и активност, както и богатството на разнообразна култура и наследство са източник на енергия, благополучие и гордост за жителите на града, както и притегателна атракция за посетители от цял свят. Театри, концерти, фестивали, галерии, клубове, музеи и исторически паметници допринасят за привлекателността на София. Филмите и книгите, създадени в града вдъхновяват милиони и печелят световни награди.

Жителите на София ценят културата, изкуствата и наследството като елементи, които свързват хората, създават усещане за идентичност и повод за гордост. Точно затова културата играе толкова критична роля за насърчаване на успешната трансформация и постигане на устойчиво градско развитие.

Този стратегически документ разглежда богатото културно наследство на София и неговата социализация чрез съвременното изкуство, както и динамичните сектори на културата и творчеството в града като ключови фактори за затвърждаване на европейската идентичност и чувство за принадлежност. Културата насърчава активното гражданско участие, общите ценности, приобщаването и межкултурния диалог в Европа и света. Тя обединява хората и различните културни общности. Културата и творческите индустрии могат също така да подобряват живота на хората, да развиват общностите, да създават работни места и растеж и да влияят благотворно на други икономически сектори.

Стратегията „Културата и изкуствата – новата енергия за устойчиво развитие на София“ интегрира елементи от Новата европейска програма за култура, която отговаря на призива на европейските лидери за повече действия за изграждането на сплотени общества и на визия за привлекателен Европейски съюз с помощта на културата и образованието. Културните политики, както и културните и творчески индустрии и сектори са част от националните планове за възстановяване и устойчивост на редица страни - членки на ЕС. Европейският парламент посочва, че „възстановяването след пандемията и съживяването на европейската културна политика са тясно свързани с другите предизвикателства, пред

които са изправени ЕС и светът, включително изменението на климата и цифровия преход“.

Паралелно с това този документ стъпва на силните страни и възможности на София, като се стреми да използва пълния потенциал на културата в помощ на изграждането на по-приобщаващ и по-справедлив град, в който се насърчават иновациите, творчеството и устойчивите работни места и растеж. Културата и културните изяви присъстват осезаемо в ежедневието на жителите на Столичната община и могат да допринасят за благосъстоянието, активното гражданство, общите ценности, социалното приобщаване и воденето на межкултурни диалози, както и за свободата, плурализма и разнообразието на медийната среда.

Визията на София: Културата, изкуствата и културното наследство в София са новата енергия и ключов фактор в устойчивото и приобщаващо градско развитие с активни общности и грижа за хората и околната среда.

Визията за културата и изкуствата в София е разгърната в 4 приоритета и 18 цели:

Приоритет: Творческа икономика

Цел 1: Културните и творчески индустрии и сектори – двигател на икономическото и устойчиво развитие на София.

Цел 2: Устойчива заетост и развитие на човешкия капитал в културните и творчески индустрии и сектори.

Цел 3: Утвърждаване на София като културна дестинация.

Цел 4: Засилване на потенциала на културното наследство на София.

Засилване на потенциала на културното наследство на София и неговото осмисляне във взаимовръзка със съвременното изкуство и утвърждаване като ресурс за икономически растеж, заетост и социално сближаване и обновяване на градските райони.

Приоритет: Творческо развитие

Цел 5: Градско планиране и вдъхновяващо изкуство в градска среда.

Цел 6: Развитие на съществуващи и изграждане на нови пространства за култура чрез метода на съвместно създаване.

Цел 7: Развитие на публики и създаване на възможност за творческа изява (любителска или професионална) на хора от различни възрасти.

Цел 8: Насърчаване на изявата и изграждане на културната индивидуалност на местните (квартални) общности в града, чрез партньорство с местни (квартални) организации, инициативни групи, районните общини и ОКИ.

Приоритет: Творческа интернационализация

Цел 9: Активно участие на София в създаване на европейските политики за култура, както и тяхното прилагане на местно ниво.

Цел 10: София затвърждава позициите си на международно ниво като град на творческата икономика.

Цел 11: София допринася за създаване на културно съдържание, което засилва усещането за европейска идентичност и принадлежност.

Приоритет: Творческо управление

Цел 12: Ефективно управление на политиките за култура на Столичната община и адекватна подкрепа за културните събития.

Цел 13: Изграждане на устойчива система за набиране, систематизиране и анализ на данни за развитие на културата в града и прогнозиране за бъдещи периоди

Цел 14: Прилагане на зелени политики при реализиране на дейностите, свързани с културата и изкуствата

Цел 15: Създаване на условия, изисквания и стимули за постоянно повишаване на квалификацията на мениджърите на общински културни институции, както и на творците – актьори, режисьори, куратори, музейни експерти и др.

Цел 16: Развиване на подкрепата към културата и изкуствата с финансовите инструменти на Столичната община

Цел 17: Продължаване и задълбочаване на диалога между СО и заинтересованите страни за осигуряване на обществена ангажираност в управлението на културата

Цел 18: Създаване на двегодишни планове за действие за изпълнение на стратегията.

След приемане на стратегията от Столичен общински съвет ще бъде изработен план за действие за първите 2 години. Работната група прави предложение приоритетно в плана за действие да бъдат включени дейности по създаване на единна система от индикатори

за измерване на културното развитие на града и изпълнението на заложените цели в този стратегически документ .

Експертен екип изготвил стратегията и провел консултативния процес:

Работна група, създадена със заповед на кмета на СО СОА22-РД91-116/01.03.20:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: *Малина Едрева*- председател Постоянната комисия по образование, култура, наука и културно многообразие към Столичен общински съвет и **ЧЛЕНОВЕ:** *Биляна Генова*, директор на дирекция „Култура“, Столична община; *Доц. Биляна Томова*, доктор по икономика на културата и медиите, УНСС; *Деница Лозанова*, програмен директор, Асоциация за развитие на София; ; *Диана Андреева - Попйорданова*, Обсерваторията по икономика на културата; *Светлана Ломева*, директор, Асоциация за развитие на София; *Севдалина Войнова*, програмен директор, Асоциация за развитие на София; *Яна Генова*, директор, Фондация „Следваща страница“; *Венцислав Мицов*, независим експерт, музикант и преподавател ; *Тодор Петев*, музеен педагог; *Мартин Михайлов*, мениджър на пространства за култура, организатор на събития; *Владия Михайлова*, ръководител Визуални изкуства- РЦСИ Топлоцентрала; *Дончо Христов*, старши експерт в отдел „Административно-технически“ на дирекция „Секретариат на СОС“; *Вероника Манова*, експерт СОС; *Миряна Сирийски*, експерт към Постоянната комисия по образование, култура, наука и културно многообразие към Столичен общински съвет ; *Марина Евгениева*, медиен експерт, СОАПИ.

II. ВЪВЕДЕНИЕ

1. Цел и обхват на стратегията

Този стратегически документ очертава споделена визия и цели за развитие на културата и изкуства в София за периода 2023-2033 г., като дефинира приоритети и задачи, и предлага конкретни инструменти за практическото осъществяване на тези политики. За да се превърне в устойчив работещ и независим от политически и административни влияния оперативен документ, Стратегията предлага: 1) промени в съществуващите общински механизми и инструменти за развитие на културата; 2) актуални на местно, европейско и световно ниво политики, инструменти и инициативи; 3) модели за интегриране на културата с други общински политики, като тези за социална интеграция, екология, градоустройство, развитие на бизнеса, образование за и чрез изкуство.

Стратегията за култура и изкуства в София 2023-2033 се основава на задълбочен анализ на постигнатото и непостигнатото в изпълнението на стратегическия документ за изминалите 10 години (София – Творческа столица 2013-2023), като следва европейската и световна визия за новата роля на културата в постигане на устойчиво и приобщаващо развитие.

Културните действия и политики са от решаващо значение за качествено образование, равенството между половете, намаляването на неравенствата, демокрацията, достойния труд, за създаване на удобни за живеене градски пространства и ролята на човека в защитата на околната среда и биоразнообразието. В процеса на изработване на този документа експертната група се основава на дефиницията за КУЛТУРА, която включва *„множеството отличителни духовни, материални, интелектуални и емоционални черти на дадено общество или социална група, тя обхваща освен изкуствата, начина на живот, формите на съжителство, ценностните системи, традициите и вярванията“*.¹

Основавайки се на тази дефиниция този стратегически документ се стреми да предложи следващото ниво на разбиране на ролята на културата за устойчивото и приобщаващо развитие на нашия град, следвайки широко разпространеното признаване на взаимовръзките между културния и творчески сектор, социалното включване, сближаването и трансформацията на обществото за осигуряване на устойчив начин на живот. Стратегията очертава стъпките, които трябва да бъдат предприети, за да се осигурят нови активи и възможности за София да предостави богат и ангажиращ културен живот, който гарантира правото за достъп до култура на всички жители и гости на града.

¹ Дефиниция за култура на ЮНЕСКО

Териториалният обхват е Столична голяма община, съдържателният ѝ обхват засяга всички дейности, разпознаваеми като свързани с културата на столицата с изключение на физическата култура и генералните урбанистични проблеми. Стратегията не претендира за изчерпателност и подлежи на актуализиране, развитие и мониторинг съобразно бъдещи социални, технологични и правни промени. Устойчивостта ѝ не се изчерпва единствено с дейностите, администрирани от Столичната община, а се основава на различни форми на партньорство и активно гражданско участие.

Поставените приоритети и цели в стратегията се основават на:

- задълбочен анализ и отчет на изпълнението на Стратегия за развитие на културата в София 2013-2023 г.;
- широка ангажираност на общностите в града;
- актуални европейски политики и визия за културата и изкуствата в Европа и света.

2. Принципи на работа при изготвяне на стратегията

ГРАЖДАНСКО УЧАСТИЕ – широк консултативен процес, всички заинтересовани страни имат възможност за участие в консултациите;

РАВНОПОСТАВЕНОСТ И БАЛАНС НА ИНТЕРЕСИ – всяка позиция е важна и има значение колкото всички останали;

ПРОЗРАЧНОСТ – становищата, изразени от участниците в консултациите, са публично достъпни, документирани и архивирани;

ЕКСПЕРТНОСТ – проучвания и анализ на софийския контекст, изпълнението на Стратегия 2013-2023, политики на ниво ЕС, доклади и анализи.

3. Процес на изготвяне на стратегията

Този стратегически документ бе изготвен от експертна група, създадена със заповед на кмета на София Йорданка Фандъкова в периода март 2022 - април 2023 г. Процесът на неговото създаване се движеше паралелно с изготвяне на отчета за изпълнението на стратегията за развитие на културата в София за периода 2013-2023. Подходът и използваната методология от експертната група включваше:

- **АНАЛИЗ НА ДОКУМЕНТИ:** Основна информация и документи, предоставени от Столичната община: годишни планове и отчети за изпълнението на

стратегическите приоритети; подробни оперативни данни, отразяващи финансовите тенденции и тенденциите в дейността; инфраструктура за култура и нейното разширяване, включително места за изкуство на открито и в кварталите; приоритети и резултати от дейността на финансовите инструменти на Столичната община, като Календар на културните събития на Столична община, Столична програма “Култура” и свързаността им с останалите програми за финансиране на проекти на конкурсен принцип и други финансови инструменти, създадени по конкретен повод, като „Кризата като възможност“ и „Солидарност в културата“.

- **АНАЛИЗ НА ДАННИ:** Икономически анализ на изкуствата, културните и творчески индустрии, културното наследство и културния туризъм. С помощта на собствените инструменти на Обсерваторията по икономика на културата беше генериран икономически анализ, фокусиран върху Столичната община с референтни данни за периода 2008-2022 г., предоставящи информация за общото развитие на творческия сектор в града, сравнителния анализ с други български и европейски градове, икономическия принос на изкуствата, културните и творчески индустрии, културното наследство и културния туризъм в града. В анализа бяха използвани данни от НСИ и Евростат, както и данни от Министерство на културата.
- **ОБЩЕСТВЕНИ ДОПИТВАНЯ И ДИСКУСИИ:** Целта и смисъла на дискусиите бе да се проследи мнението, виждането и мечтите за културния живот в София на тези, които участват в него като представители на културни оператори, творци или публика. В хода на системното проследяване на напредъка по Стратегия 2013-2023 през 2019 г. стартира процесът „Културата отблизо“, в който оценки и предложения споделиха над 150 души - творци в различни сфери, представители на културни оператори, културни институции, изследователи и експерти в областта на културата, представители на Столичната община и Дирекция „Култура“. През 2022 г. и 2023 г. бяха проведени общо 18 обществени дискусии, в които участие взеха творци, мениджъри в културния сектор, собственици на клубни сцени в София, бенефициенти на финансовите инструменти на Столичната община, публики. В началото на 2023 г. бе публикуван и онлайн въпросник към гражданите на София с покана да бъдат съавтори на този стратегически документ.
- **АНАЛИЗ НА НАЙ-НОВИТЕ ПОЛИТИКИ И ВИЗИИ ЗА КУЛТУРА В ЕС:** През 2022 г. на ниво Европейски съюз бяха публикувани редица анализи и доклади, бяха приети планове за новата роля на културата и изкуствата за устойчивото развитие. Бяха публикувани серия от доклади на Отворения

метод на сътрудничество (ОМС), който представлява практичен и структуриран начин за обединяване на представители от държавите-членки на ЕС за насърчаване на обмена на добри практики по отношение на разработването на политики и схеми за финансиране. Методът насърчава общото разбиране на проблемите и помага за изграждане на консенсус относно решенията и тяхното прилагане. Също така през 2022 г. бе създадено общество на знание и иновации „Култура и креативност“² към Европейския институт за иновации и технологии, което започна своята дейност през 2023 г.

ДОКОЛКОТО БЕ ВЪЗМОЖНО ЕКСПЕРТНАТА ГРУПА СЕ ОПИТА ДА:

- създаде пълна картина на възможностите и предизвикателствата пред развитието на културата и изкуствата в София чрез изготвяне на отчет за изпълнението на Стратегията за култура 2013-2023;
- насочи вниманието към актуални политики и планове на ниво Европейски съюз за развитието на културата и нейната нова роля за период до 2030 г., както и тяхното адаптиране към ситуацията в София;
- обсъжда всеки един етап от създаването на този стратегически документ с граждани, творци, културни оператори, експерти, хора, които взимат решения в областта на културата и изкуствата.

III. НАКРАТКО ЗА КУЛТУРНИТЕ ПОЛИТИКИ НА СОФИЯ

София е модерна европейска столица с богато културно наследство, съвременен и динамичен културен живот, която играе основна роля в развитието на региона и страната. Градът е център на иновации, наука, академични изследвания и пресечна точка на много култури.

Културното участие и активност, както и богатството на разнообразна култура и наследство са източник на енергия, благополучие и гордост за жителите на града, както и притегателна атракция за посетители от цял свят. Театри, концерти, фестивали, галерии, клубове, музеи и исторически паметници допринасят за привлекателността на София. Филмите и книгите, създадени в града вдъхновяват милиони и печелят световни награди.

Жителите на София ценят културата, изкуствата и наследството като елементи, които свързват хората, създават усещане за идентичност и повод за гордост. Точно затова културата играе толкова критична роля за насърчаване на успешната трансформация и постигане на устойчиво градско развитие.

² <https://eit.europa.eu/eit-community/eit-culture-creativity>

През 2012 г. София бе първият град в България, който прие дългосрочна стратегия за развитие на културата „София – творческа столица“ 2013-2023. Този документ обедини и концентрира усилията на Столична община, общински културни институции, културни оператори и творци за обогатяване на софийската културна палитра, задържане и привличане на публики, разширяване на международните партньорства, засилване на динамичната връзка между културата и образованието, осмисляне и социализация на културното наследство.

Ключов елемент в изпълнението на стратегията беше демократичното управление на културните политики. Процесът на вземане на решения се основаваше на работата на консултативни структури, в които участват експерти и творци, които създават културния облик на София.

През тези години културата остана ясен приоритет за Столичната община, дори във времето на КОВИД пандемия, бежанска и енергийна криза. Доказателство за това е непрекъснато нарастващият бюджет за култура, новите финансиращи програми и консултативни механизми, фокусът върху мониторинг и оценка на напредъка.

СО създаде и разви редица финансови инструменти, които със своите изисквания за подкрепа на артистични проекти насърчиха изпълнението на заложените в стратегията приоритети. Общият бюджет за култура на СО бележи постепенно и устойчиво се повишава от 25 421 662 лв. през 2013 г. до 55 845 039 лв. през 2022 г. Същата тенденция се повтаря и при финансиращите инструменти, чиито бюджет устойчиво се увеличава от 3 031 147 лв. през 2014 г. до 4 390 006 лв. през 2022 г. Наред с основните и развиващи се през годините инструменти – Столична програма „Култура“ и Календар на културните събития на Столична община, културни проекти бяха подпомагани от програма „Европа“ и през целевите програми, реализирани в периода на кризисната ситуация, причинена от КОВИД 19 – „Солидарност в културата“ и „Кризата като възможност“.

Петте приоритета на Стратегия 2013-2023 станаха неотменна част от изискванията към бенефициентите, които бяха насърчавани да предложат артистични и иновативни модели за увеличаване на достъпа до култура, инвестицията в човешки капитал, осмисляне на културното наследство на променящия се град, развитие на творческата икономика и равнопоставено участие в глобалните културни процеси. Част от тази тенденция е и прилагане на различни подходи за ангажиране на публиките в културните събития. Резидентските програми, които през 2012 г. бяха само добра европейска практика, вече са неотменна част от дейността на редица културни оператори и у нас, независимо дали са подкрепени финансово от СО или намират финансиране от други източници. Подкрепа получават и инициативи на столични организации, които са спечелили проекти по европейската финансираща програма „Творческа Европа“. Достъпът до култура и привличане на нови публики значително се разшири, включително и подпомаган от целеви финансови инструменти на СО като програма „Навън“ или съживяване на открити пространства.

През изминалите 10 години значителен успех бе и развитието на пространствата за култура. Дългият път на трансформация на изоставено индустриално наследство бе извървян и независимата сцена, жители и гости на София вече имат пространство за съвременни изкуства - РЦСИ „Топлоцентра“ . Заедно с този голям проект столицата успя да създаде нови пространства за култура, включително и да социализира културно-исторически обекти, да ги превърне в места за артистични изяви. Създаването на нови пространства и развитието на съществуващите е съпроводено с конкретни политики, нормативни актове и финансови инструменти за запълване на тези пространства с културно съдържание.

Икономическият анализ безспорно утвърждава София като град на творческата икономика. Според изследването на Обсерваторията по икономика на културата – „Икономически принос на изкуствата, културните и творческите индустрии, културното наследство и културния туризъм за периода 2008-2020 г.“, инвестициите в култура водят до устойчиво повишаване на добавената стойност от 7.89% през 2012 г. до 9.82% през 2020 г. или 4,122,603 000 лв за България и 3,229,069 000 лв за София през 2020 г. В рамките на 10 години (2012 – 2022) оборотът на творческата икономика на София се е увеличил от 3,560,890 000 лв (2012) до 6,073,270 000 (2020) лв. Динамиката на числата за периода 2012-2020 г. показва повече от два пъти нарастване на преките чуждестранни инвестиции за изкуствата, културните и творчески индустрии, културното наследство и културния туризъм – от малко над 200 млн. евро през 2012 г., до над 412 млн. евро през 2020 г. Организациите и високата динамика на техния брой в Столична община е свързан с потенциала на творческата икономика, чиято основа са културните индустрии и голямата заетост, която генерират. Тази характеристика е свързана с огромния брой предприятия в сектора в София – 9 524 през 2012 г. , достигайки най-висок брой през 2019 г. – 12 510 и реализиран лек спад - 12 374 през 2020 г. – поради кризата, причинена от КОВИД 19. Организациите в творческата икономика са 10,05% (2020 г.) от всички организации в София, това значи, че всяка десета организация в столицата е организация на творческата икономика.

През отчитания период София бе избрана за творчески град на киното към ЮНЕСКО.

Много от онова, което днес се смята за очаквано и за ежедневие, се появи в резултат на изпълнението на тази стратегия: резидентски програми в София, изкуство в публична среда, преосмисляне на значими пространства като площадката на бившия мавзолей, академия за мениджъри в културата, разширяване жанровия обхват на наградите на София, участието в международни проекти и обмени, майсторски класове, “Карта София” за общ достъп до културни събития и много други.

Въпреки постигнатото, експертната група отчете конкретни цели в Стратегия 2013-2023, в които напредъкът не е толкова видим:

Инфраструктура:

- ✓ Изграждане на модерна концертна зала, отговаряща на международните стандарти.
- ✓ Модерни открити сцени с електрозахранване и удобства за изпълнители и публика.
- ✓ Онлайн информационни канали за култура на български и английски език за събития, арт критика, анализи.
- ✓ Индикатори и система за събиране на данни за културните процеси в града от общински културни институти, бенефициенти, партньори и други заинтересовани страни.

Финанси:

- ✓ Програма за безвъзмездно финансиране на индивидуални артистични проекти и проекти на неформални групи.
- ✓ Въвеждане на алтернативни финансови методи: публично-частно партньорство, гаранционни фондове и др.
- ✓ Общински стипендиантски програми в областта на продуцентство, изкуствения интелект, мениджмънта в изкуствата и културата и др.

Образование и култура:

- ✓ Образователни програми, стимули и включване на младежка публика след училищна възраст.
- ✓ Културно съдържание и възможности за културно участие на хора със специални потребности.
- ✓ Изграждане на капацитет на общински служители в области като авторски и сродни права, международен обмен, данъци и такси и др.

Иновации и отваряне към Европа и света:

- ✓ Изследвания за прогнозиране на тенденции и сценарии за въздействие в областта на изкуствата и културата.
- ✓ Цялостна дигитализация на движимото, недвижимото и нематериалното културно наследство в София.
- ✓ Целенасочени действия за промотиране на софийските културни продукти в чужбина и включване на съвременното изкуство в туристическия бранд и предлагане в София.

IV. ВИЗИЯ 2033

Културата, изкуствата и културното наследство в София са новата енергия и ключов фактор в устойчивото и приобщаващо градско развитие с активни общности и грижа за хората и околната среда.

V. ПРИОРИТЕТИ

Стратегията за културата и изкуствата в подкрепа на устойчивото развитие на София съдържа **четири приоритета и 18 цели**, които обединяват усилията на Столичната община, творците и жителите на общината за утвърждаване на трансформиращата роля на културата и изкуствата за устойчивото развитие на София за периода до 2033 г.

Трансформиращата сила на културата и изкуствата не може да бъде постигната самостоятелно от една институция, общност или организация. Необходимо е честно, стратегическо и организирано сътрудничество между публичните органи на всички нива, професионалисти в културния и творчески сектор, професионалисти в други сфери и граждани. По същия начин, необходимата трансформация за устойчивост, залегнала в Програма 2030 и 17-е цели за устойчиво развитие не могат да бъдат постигнати с нито един набор от политики или мерки. Интегрирането на културата в стратегиите за устойчивост, продължава да бъде предизвикателство, въпреки нарастващите доказателства за огромния ѝ потенциал и ключовата ѝ роля.

Четири приоритета на тази стратегия целят да засилят силните страни на културата и изкуствата в града, като следват актуалните политики на европейско ниво и отделят специален фокус на ключовата роля на културата за постигане на устойчива и приобщаваща градска среда.

Приоритет: ТВОРЧЕСКА ИКОНОМИКА

Рамка и обхват на приоритет ТВОРЧЕСКА ИКОНОМИКА

КУЛТУРНИТЕ И ТВОРЧЕСКИТЕ СЕКТОРИ И ИНДУСТРИИ са важни за осигуряване на непрекъснатото развитие на общностите и са в основата на творческата икономика. Интензивни на знания и базирани на индивидуална креативност и талант, те генерират значително икономическо богатство. Освен това са критични за споделеното чувство за идентичност, култура и ценности. В икономическо отношение те показват растеж над средния и създават работни места - особено за младите хора - като същевременно

укрепват социалното сближаване. Културните и творческите индустрии имат огромен капацитет за експериментиране, прогнозиране на тенденции и проучване на модели на икономически и социални иновации.

Културните и творчески индустрии и сектори са движещата сила за трансформиращата роля на изкуствата в постигане на устойчивото развитие на София. На ниво Европейски съюз хората, които взимат решения търсят широка подкрепа от обществото, но паралелно с това отчитат факта, че някои от необходимите политики срещат съпротива сред ключовите заинтересовани страни и хората. Това противопоставяне е свързано с начина на живот и моделите на производство и потребление, установени през последните 70 години, често базирани на идентичности, нагласи и ценности, както и на въпроси, свързани с равенството. Точно културата може да насърчи успешната трансформация и промяна на навици, мислене и разбиране за околния свят.

Опазването на материалното и нематериалното културно наследство и неговото адаптиране към съвременните обществени потребности е мощен инструмент за постигане на устойчива и включваща градска среда и споделена идентичност и гордост. Необходим е интегриран подход към наследството, което обогатява живота на гражданите, представлява движеща сила за секторите на културата и творчеството и играе роля за създаването и укрепването на социалния капитал.

Ключов елемент в Творческата икономика е взаимовръзката на културата и образованието. Този приоритет предлага инициативи за създаване на условия и стимули за постоянно повишение на знанията и уменията както на творците, така и на хората, които управляват културните процеси и създават политики, както и насърчаване изкуствата, културата и творческото мислене в областта на формалното и неформалното образование и обучение на всички равнища, и в рамките на ученето през целия живот. Подкрепа за основаното на култура творчество в образованието и иновациите, и за създаване на работни места и растеж. Комбинирането на знания и умения от културните и творческите индустрии с уменията в други сектори помага за намирането на новаторски решения, включително в областта на информационните и комуникационните технологии, туризма, производството, услугите и публичния сектор.

Приоритет „Творческа икономика“ се стреми да увеличи възможностите за подкрепа, партньорство и развитие на творческите индустрии, предлага и работещи механизми за подкрепа на по-малките творчески сектори и индивидуални творци, като съдейства за повишаване на техните предприемачески умения, представяне на техните творчески продукти пред широка публика, вкл. и международна, утвърждаване на партньорства и достигане до пазари за изкуство.

Цели:

Цел 1: Културните и творчески индустрии и сектори – двигател на икономическото и устойчиво развитие на София

София продължава да предоставя среда и подходяща екосистема за творческата икономика, като дава възможност на жителите да получат достъп до възможности за устойчива заетост в подкрепа на силна, висококвалифицирана местна икономика. Културните и творчески индустрии и сектори като двигател за икономическо развитие допринасят за устойчивото развитие на останалите сектори.

Водещи инициативи:

- ✓ Развитие на екосистема, която укрепва способността на културните и творческите индустрии и сектори да имат устойчиво нарастване на добавената стойност като дял в икономиката на София;
- ✓ Създаване на механизми, вкл. инициирани от Столичната община за устойчиви партньорства³, подкрепа и съвместни дейности за утвърждаване на културните и творчески индустрии и сектори в града и тяхното позициониране на европейско и световно ниво;
- ✓ Развитието на проучвания, анализи и изследвания, които оценяват сектора, имат важна подпомагаща роля, като предоставят ясни количествени и качествени индикатори за реалното състояние на сектора, за неговите нужди и потенциал.
- ✓ Привличане и устойчиво осигуряване на инвестиционен ресурс – финансови инструменти за развитие на идеи и пазари, както и за създаване на специализирани финансови институции в творческия сектор (напр. гаранционни фондове, специализирани банкови програми за микрокредитиране и др.).
- ✓ Насърчаване на партньорството между Столичната община, СОАПИ, Министерство на иновациите и растежа, Българската банка за развитие и др. с цел създаване и използване на финансови и банкови инструменти за развитието на работещ пазар в творческата икономика в София. Особено важна е държавната подкрепа, но не само финансовата, а преди всичко координиращата ѝ роля между културните и икономическите структури, за развитието на добре работещ пазар в творческата икономика.

Цел 2: Устойчива заетост и развитие на човешкия капитал в културните и творчески индустрии и сектори

В Столичната община са концентрирани над 60% от заетите в КТИ с изпреварващи нива на средно брутно възнаграждение спрямо останалите икономически дейности в София. Необходимо е този предприемачески и иновационен потенциал да бъде развиван и надграждан, за да бъде конкурентноспособен на европейско и световно ниво.

³ Пример: „Партньорство за КУЛТУРА И КРЕАТИВНОСТ“ създадено по инициатива на кмета на СО, 2022 г.

Водещи инициативи:

- ✓ Развитие на образователни компетенции на заетите в културните и творчески индустрии и сектори с фокус върху развитието на предприемаческия и иновационен потенциал. Разчупване на стандартните представи за учене през целия живот насърчавайки мултидисциплинарното сътрудничество между образованието и творческите индустрии и сектори, което издига въображението и креативността, като ключово умение.
- ✓ Създаване на образователни програми в областта на културните и творчески индустрии и сектори съвместно с университетски и специализирани образователни институции, за придобиване на специализирани знания и познания в приложен аспект (разработване и управление на проекти, изготвяне и управление на бюджет, специализирани мениджърски курсове, авторски права и дигитализация, възможности за финансиране от европейски програми и политики на ЕС за култура и изкуства). Възможности за интерактивни обучения за артисти, вкл. и чрез майсторски класове и интензивни обучителни програми. Обученията в този приоритет са насочени към придобиване на знания и умения (включително и самопродуциране), за развитие на предприемачеството и конкурентоспособността.
- ✓ Подобряване на експортните възможности чрез специализирана подкрепа и конкретни програми на търговски и бизнес асоциации.
- ✓ Разработване на система от стимули за развитие на специфични мениджърски умения за оптимално управление на публичните средства, както и за привличане на алтернативни средства, и развитие на културния продукт в отделната културна организация.
- ✓ Стимулиране на иновации с мисия, използвайки трансформиращата сила на културните и творчески индустрии и сектори за утвърждаване на екосистемни услуги и продукти, възстановяващи града след пандемията от Ковид 19, но и помагащи за постигане въглеродна неутралност. Столичната община ще продължи да осигурява подкрепа, за да даде възможност за творчески иновации, стимулирани чрез научни изследвания и трансфер на технологии, вкл. и за ранно позициониране в нововъзникващите бързо развиващи се глобални пазари.

Цел 3: Утвърждаване на София като културна дестинация

София е утвърдена и желана културна дестинация не само със своето богато и атрактивно представено движимо и недвижимо културно наследство, но и притегателен център за публиките на съвременните изкуства.

Водещи инициативи:

- ✓ Столичната община продължава да увеличава цялостната подкрепа за знакови културни събития в София⁴ и тяхното позициониране и реклама на международно ниво (Балканите, Европа).
- ✓ Създаване на карта на рекламните канали/носители и правила (възможности за реклама извън България, вкл. възможности за реклама на събития в Столичното метро, летище „София“, обществения транспорт и други).
- ✓ Създаване на градски маршрути, съхраняване и представяне на градската културна памет, особено по отношение на забравени теми, общности, периоди от историята на града;
- ✓ Трансформирането на туризма⁵ чрез насърчаване на устойчив културен туризъм, силно привлечени от изкуствата, модата, фестивалите и наследството във всичките му изражения.
- ✓ Засилване на партньорството между дирекция „Култура“, Общинско предприятие „Туризъм“ и направление „Транспорт“ за увеличаване на възможностите за реклама на културни събития, създаване на партньорства (вкл. и с мобилни оператори) за привличане на туристи, Развитие на различните туристически профили на столицата - културно наследство, съвременен град, нощна София и др.

Цел 4: Засилване на потенциала на културното наследство на София чрез неговото осмисляне и връзката му със съвременното изкуство, и неговото утвърждаване като ресурс за икономически растеж, заетост и социално сближаване с потенциал за обновяване на градските райони.

Културното наследство включва природни, застроени и археологически обекти, музеи, паметници, произведения на изкуството, исторически места, литературни, музикални и аудио-визуални творби, както и знанията, практиките и традициите на жителите на града. Културното наследство е ресурс за социално сближаване, обновяване на градските райони и икономическо развитие на града. То е свързано с паметта на града, както и с образа му в съвременността. Защита и популяризиране на културното наследство на София като общ ресурс, за да се повиши осведомеността за общата ни история и ценности, и да се подсили чувството за национална идентичност.

Водещи инициативи:

- ✓ Създаване на стратегическа програма за съхраняване, представяне, дигитализиране, развиване и социализация на културното наследство, както и визия за работата с недвижими, движими, материални и нематериални

⁴ Календар на културните събития на Столична община

⁵ третият по големина икономически сектор в Европа

обекти на културно наследство в управлението на столичните културни институти.

- ✓ Партньорски програми за управление и социализация на обекти – паметници на недвижимо културно наследство. Те могат да бъдат между общинската и държавна администрации, както и с различни държавни културни институции и университети по отношение на връзката между културното наследство и съвременните изкуства и културни практики.
- ✓ Насърчаване на дигитализацията, социализацията и съвременната комуникация на колекциите и архивите на общинските културни институти. Осигуряване на дигитален достъп до колекциите, пълноценно представяне на архивите и създаване на ясни правила за достъп до информация, провеждане на изследвания и други.
- ✓ Развиване на модели и програми за по-близко сътрудничество между културните институции и Висшите учебни заведения на територията на Столична община. Създаване на програма за малки проекти – изследвания на различни аспекти от градския живот и памет в партньорства с независими организации, столични културни институции и висши учебни заведения.
- ✓ Развиване на образователни и медиаторски програми в общинските културни институти с цел по-пълноценното им отваряне и присъствие в живота на обществото - участието им в изграждането на знания и отношение към културата у гражданите на столицата.
- ✓ Укрепване на водещата роля на общинските културни институти в региона, включително насърчаване на регионалните стратегии и модели на работа на културните институти и партньорството им с общините и културните организации в по-малките населени места около столицата.
- ✓ Политиките на СО в други области, като например в областта на иновациите, образованието, околната среда, изменението на климата, регионалното развитие и цифровизацията, все повече вземат предвид културното наследство.
- ✓ Надграждане и утвърждаване на устойчиви партньорства между училищата и общинските и регионални културни институти, развиване на съвременни образователни програми, вкл. и използване на дигитални технологии.
- ✓ Осъществяване на връзки между културното наследство и съвременността, които от една страна са свързани със съвременни форми на интеграция на културното наследство в живота на града, от друга, развитие и утвърждаване на стандартите за показване и работа със съвременното изкуство като културно наследство на бъдещето в общинските културни институти.
- ✓ Развиване на съществуващите и създаване на нови финансови инструменти, в подкрепа на проекти, които утвърждават историческото и културно наследство на града. Проекти като градски разходки, дискусии за развитието на определени места в града за изложби на открито и др.

- ✓ Развитие на професионален музеен мениджмънт за увеличаване на предлагането на културни ценности за експониране, насърчаване на мобилността на музейните колекции, изграждане на партньорства и социализация на културното наследство. Подпомагане на професионалното изграждане на специалисти, занимаващи се с изучаване и представяне на културното наследство съобразно съвременните международни стандарти.

Приоритет: ТВОРЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Рамка и обхват на приоритет ТВОРЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Приоритет „Творческо развитие“ се стреми да утвърди правото на културен и артистичен живот като едно от основните човешки права. Този приоритет цели да засили потенциала и ролята на културата и изкуствата в София за социалното сближаване, подобряване на благосъстоянието, развитието на публиките и подкрепата за общности. Създаването на нови възможности за креативно изразяване, въвличане на гражданите в процесите за промяна на средата и обогатяване на културното предлагане извън традиционните места за култура, водят до повишаване на качеството на живот , създаване на усещане за принадлежност и идентичност.

Въпреки тенденцията за разширяване на културното потребление, все още прекалено голям процент от хората в София не разглеждат достъпа до култура като своя основна нужда. Наред с това съществуват социални и финансови пречки пред участието в културни дейности, въпреки усилията на културните организации да се приспособят към променящите се модели на културно потребление и състав на населението. Налице е нов, адаптивен подход към оформянето на нашата градска среда и културата е в неговата основа. В „Новата европейска програма за култура“ се цитират данни от изследване в което 71 % от анкетираните европейци са на мнение, че „живеенето близо до места, свързани с европейското културно наследство, може да подобри качеството на чийто ръководен принцип са културните способности. Това означава предоставянето на широка гама от качествени културни дейности, насърчаване на възможностите за всички да участват в тях и да творят, както и укрепване на връзките между културата и образованието, социалните въпроси, политиката за градско развитие, научните изследвания и иновациите. Според научни изследвания достъпът до култура е вторият най-важен фактор за психическото благосъстояние, предхождан единствено от отсъствието на болести. Затова се предлага нов подход, образованието, което възпитава нови публики, но и създава усещане за идентичност и принадлежност към общността.

Приоритет „Творческо развитие“ включва цели и инициативи, които насърчават културните способности на жителите на града чрез предоставянето на широк спектър от дейности и осигуряване на възможности за активно участие. Важен фокус в приоритета е

осигуряване на равен достъп до културни продукти с висока художествена стойност, както и насърчаване на културното многообразие и свободата на артистично изразяване.

Градското планиране и изкуството в градска среда са от решаващо значение за създаването на привлекателна и функционална среда. През годините, градовете стават все по-гъсто населени и сложни, и е необходимо да се разработят иновативни и устойчиви модели за градско планиране, които да отразяват нуждите и предпочитанията на гражданите. Вдъхновяващото изкуство може да бъде интегрирано в градската среда, променяйки я във функционално и естетически привлекателно пространство. Това създава възможности за взаимодействие и обогатяващи преживявания.

Развитието на културни пространства, като музеи, галерии, театри, концертни зали и други, е от съществено значение за културния живот на града. Тези пространства са места, където се събират хора от различни общности и се създава възможност за обмен на идеи, опит и креативност. През метода на съвместното създаване, гражданите имат активна роля в формирането на тези пространства, като се ангажират в процеса на проектиране и управление. Това не само увеличава привлекателността и значимостта на културните пространства, но и насърчава солидарността, сътрудничеството и участието в обществения живот.

Чрез разнообразни културни и творчески активности, хората от различни възрасти, социални слоеве и с различни разбирания имат възможност да се изразят и да споделят своите таланти и идеи. Това помага за подобряване на самочувствието, развиване на умения и творчески потенциал, както и за изграждане на доверие и уважение между различните групи в обществото. Творческата изява може да бъде както любителска, която насърчава радостта от създаването и самоизразяването, така и професионална, която подкрепя развитието на талантите и кариерните възможности.

Културното индивидуализиране и участието на местните общности играят важна роля за създаването на включващо и разнообразно градско общество. Кварталните общности притежават уникални идентичности, културни традиции и потенциал, които трябва да бъдат подкрепени и насърчавани. Чрез съвместни дейности с районните общини, местните общности могат да участват в процеса на вземане на решения за културното развитие на града и да имат влияние върху пространствата и инициативите, които ги засягат. Това създава по-силни и устойчиви общности, повишава гражданската осведоменост и ангажираност, и осигурява градска среда, която отразява и задоволява различните потребности и интереси на хората.

Културните потребности на съществуващи и нови общности са посрещнати чрез запазване на жизнеспособни културни организации и стратегическо развитие на културни места и творчески работни пространства.

Цели

Цел 5: Градско планиране и вдъхновяващо изкуство в градска среда

Културата и изкуството в София са ключов елемент от градското планиране и осигуряват включваща и приобщаваща градска среда.

Водещи инициативи:

- ✓ Насърчаване на връзката между градското планиране и културата чрез създаване на смесени творчески екипи от артисти, архитекти, куратори, културолози, иноватори и други експерти. и прилагане на методът „Култура и създаване на място“ Създаването на място се отнася до ролята на изкуствата, културата и наследството в подпомагането на оформянето на местата, където живеем, и създаването на обновена социална стойност. Методът използва комбинирани активи от наследство, хора, сгради и пейзаж, за да създаде места, в които хората искат да живеят, работят, правят бизнес и посещават.
- ✓ Утвърждаване и развитие (вкл. и чрез постепенно увеличаване на финансовите средства) на програми „Навън“ и „Открито“ - за съвременно изкуство в публичното пространство.
- ✓ Развитие на политиките и дейностите, които предприема Столичната община за провеждане на събитията на открито: Финансови инструменти; Опростяване на условията за организиране на събитие на открито – ясна онлайн процедура за заявка за събития, актуализиране на процедурите; Картографиране на местата за културна изява (надграждане и системно актуализиране на картата с откритите сцени, и други места за култура).

Цел 6: Развитие на съществуващи и откриване на нови пространства за култура чрез метода на съвместно създаване

Водещи инициативи:

- ✓ Подобряване на общите условия и техническото осигуряване на местата за култура в градска среда: открити сцени и градски пространства, със специален фокус към местата за култура в кварталите.
- ✓ Социализация на културното наследство с фокус върху откритите пространства и тяхното осмисляне от гледна точка на съвременните изкуства.
- ✓ Създаване на нови места за култура чрез социализиране на нови пространства, реновиране, адаптиране и отваряне на съществуващи и изграждане на нови съобразно съвременните стандарти за представяне на изкуство. Увеличаване на пространствата за галерии на открито или закрито в кварталите.

- ✓ Надграждане на методите за съвместно създаване на концепции за места за култура с културни оператори и творци за нови пространства, като трамвайно депо “Клокотница”, подземията на бившия мавзолей, местни културни общностни центрове в кварталите на града, банята в Овча купел и др.
- ✓ Създаване на публично-частни партньорства и изграждане на съвременен стандарт за инфраструктурно, маркетингово и съдържателно създаване и представяне на събития на съвременното изкуство в столичните културни институции.

Цел 7: Развитие на публики и създаване на възможност за творческа изява (любителска или професионална) на хора от различни възрасти

Водещи инициативи:

- ✓ Разработване и прилагане на специална програма за „Музеите на София - живото културно наследство на хилядолетния град“⁶. През идните 10 години град София ще изгради адаптивна система за пълноценно интегриране на културното наследство и съвременното изкуство, представено в музеите, културните институти и градската среда на столицата, в живота на широката публика, особено на столичани в третата възраст и в образователните процеси на учащите се. Съвременното изкуство и културното наследство ще бъдат източник на вдъхновение, образование, удоволствие и размисъл. Общинските културни институт, всеки според своята специфика, ще се превърнат в лидери в създаване на нови модели за общуване с публиките. Те ще са динамична среда за осмисляне на важни обществени проблеми, за изграждане на активни общности и за споделяне на знания и връзки между поколенията.
- ✓ Насърчаване на проекти и инициативи, които създават устойчиви партньорства между създатели на културни проекти и деца от предучилищното и училищно образование. Активно участие на децата в създаване на културен продукт.
- ✓ Тестване на иновативни подходи за включване на културата и изкуството в образователния процес, по примера на добри европейски практики

⁶ С оглед на наличния опит, инфраструктура и организационни и финансови условия програмата ще се фокусира върху изграждане на компетенции, оптимизиране на процесите и работа в мрежа. РИМ-София, СГХГ и РЦСИ "Топлоцентрала" и Детски научен център „Музейко“ имат огромен потенциал да се превърнат в еталони за активни социални и образователни пространства, като всяко едно от тях има специфика, която трябва да бъде отчетена.

като Националния план на изкуствата, Португалия ⁷или Кампанията „Учебна година с Europeana“⁸.

- ✓ Улеснен достъп до културни събития за ученици и млади хора, но също така и за хора в затруднено положение, хора с увреждания, маргинализирани групи, чрез адаптиране на практики като „Културен паспорт“⁹ или частната инициатива - карта “Знание +”¹⁰.
- ✓ Подкрепа и създаване на финансови инструменти за организации, сцени и пространства, които работят с независими артисти и творци, с представители на ъндърграунд културата, инвестират в нови или все още непознати творци, привличат младежки публики, дават възможности за дебюти, популяризират нови творчески изяви.
- ✓ Подкрепа на събития и активности, насочени към възрастни хора и техния достъп до култура.
- ✓ Насърчаване на иновативните културни форми и продукти, които засилват общественото разбиране и подкрепа за устойчиво градско развитие, като „кръгова мода“, рециклиране, повторно използване и т.н.

Цел 8: Насърчаване на изявата и изграждане на културната индивидуалност на местните (квартални) общности в града, чрез партньорство с местни (квартални) организации, инициативни групи, районните общини и ОКИ.

Водещи инициативи:

- ✓ Насърчаване на партньорството между районните администрации, общинските културни институти и местните общности чрез изпълнение на съвместни проекти за обогатяване на местната културна сцена с качествено културно съдържание.

⁷ Мисията на Националния план за изкуства е да насърчава социалната трансформация, мобилизирайки образователната сила на изкуствата и наследството в живота на всички граждани. Националният план е разработен от Министерството на културата и Министерството на образованието и обхваща периода 2019–2029 г. Това води до осъществяване на проекти за училища в партньорство с местни артистични и културни организации. Той има за цел да разшири въздействието на културата върху преподаването и ученето, формално и неформално, и да подкрепи учителите в тяхното преподаване, позволявайки по-тесни връзки между съдържание и умения в различни области.

⁸ Кампанията „Учебна година с Europeana“ постави акцент върху това как образователната общност интегрира дигиталната култура в класната стая (<https://pro.europeana.eu/tags/a-school-year-with-europeana>). В партньорство с European Schoolnet 1 800 учители в началното и средното образование от 55 различни страни работиха с колекциите на Europeana през учебната 2018/2019 г. и създадоха повече от 200 учебни сценария. Всички подходящи материали са представени в блога „Преподаване с Europeana“ (<https://teachwitheuropeana.eun.org/>).

⁹ Културен паспорт – инициатива, разпространена в някои европейски страни и в САЩ, която дава възможност на младежи да посещават безплатно различни културни събития, финансира включване в арт курсове и купуването на книги или арт материали. Обичайно се финансира от държавния бюджет.

¹⁰ Абонаментите на ЗНАНИЕ+ се предлагат българските работодатели като социална придобивка за служителите, която е фокусирана върху знанието, културата и изкуствата. Картата предоставя отстъпки при посещение в партньорски обекти, сред които театри, музеи, галерии, книжарници, чуждоезикови школи и др. <https://znanieplus.bg/#home>

- ✓ Създаване на механизъм за насърчаване и подкрепа на районната администрация да работи в мрежа и споделяне на ресурси за развитие на местната културна сцена.
- ✓ Подкрепа за културната децентрализация чрез създаване на креативни групи на ниво квартал, включително и с подкрепата на районните администрации и общински културни институти, които включват артисти, архитекти, куратори, изследователи, иноватори за развитие на съобразени със спецификата и потребностите инициативи, общи проекти и визия за облагородяване на местата за живеене, предоставяне на повече възможности за достъп до културни събития и културна изява.
- ✓ Общинските културни институти могат да предоставят пространства и възможности за дискусии и представяния. Онлайн, както и офлайн, културните агори събират общностите да споделят своите гледни точки, да намерят допирни точки и да проектират съвместни решения.

Приоритет: ТВОРЧЕСКА ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИЯ

Рамка и обхват на приоритет ТВОРЧЕСКА ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИЯ

Този приоритет цели да насърчи активната позиция и присъствие на София в международните културни политики и инициативи на европейско ниво. Той предлага целенасочени действия за активното участие в създаването на тези политики, както и тяхното прилагане на местно ниво. Това ще направи възможно обединяването и използването на знания и умения за устойчивост, включително технически и управленски способности, работа в партньорски мрежи и привличане на допълнителни средства. Като се има предвид огромното разнообразие в културния сектор с неговата смесица от малки компании, по-големи организации и самостоятелно наети професионалисти, такова активно участие ще повиши информираността в сектора, ще доведе до повишаване на добавената стойност, помагайки за преодоляване на общи предизвикателствата.

Културната интернационализация и позиционирането на София като културна дестинация са от съществено значение за града и неговите жители. Те не само укрепват културната идентичност на София, но и стимулират икономическия растеж, туризма, развитието на творческия сектор и културния диалог. Това води до по-богато културно предлагане и повишаване на престижа на града. Участието в европейски мрежи, проактивната роля на града за партньорства с водещи европейски иновационни културни институции, както и самото позициониране на София, като град на творческата икономика са ключови инициативи за постигане на основните цели на този приоритет. Участието на местно ниво осигурява конкретното прилагане и адаптиране на европейските политики към специфичните нужди и възможности на София. Това позволява градът да разработва и

въвежда подходящи и иновативни мерки за развитие на културата, подкрепя на творческия сектор и насърчаване на културното участие и образование на гражданите.

Като град с богата културна история и космополитен дух, София има важна роля в създаването на културно съдържание, което насърчава усещането за европейска идентичност и принадлежност. През различните проекти и събития, София представя разнообразието и богатството на европейската култура и насърчава диалога и сближаването между различните културни традиции. Културното съдържание, което промотира европейската идентичност и принадлежност, създава по-тесни връзки между гражданите на София и другите европейски градове. Това допринася за повишаване на културната осведоменост, межкултурното разбирателство и подкрепата за европейското сътрудничество и интеграция. Засилването на обмена между българските и другите европейски творци, културни оператори и предприемачи води до повишаване не само на разнообразието, но и на качеството на предлаганото културно съдържание. Необходими са целенасочени мерки за подкрепа на съществуващите връзки между софийската и европейската културна сцена, задълбочаване на съществуващите партньорства и възможност за нови.

Зелената сделка предизвиква европейците да променят начина си на живот и начина, по който мислят. Такава трансформираща културна промяна се нуждае от артисти, художници, културни организации, които да играят пълноценна роля, работят в мрежа и създават културно съдържание, което демонстрира приноса на местната култура към европейското културно многообразие и утвърждаването на европейската идентичност.

Цели

Цел 9: Активно участие на София в създаване на европейските политики за култура, както и тяхното прилагане на местно ниво.

Водещи инициативи:

- ✓ Създаване на платформа (онлайн или офлайн), която насърчава активната роля на представители на Столична община, културни оператори, клъстерни сдружения и експерти във формиране на европейски политики в областта на културата и изкуствата, както и периодично провеждане на обществени дискусии и дебати за осмисляне на европейските програми и политики и възможностите, които те предоставят за културата и изкуствата в София.
- ✓ Изготвяне на позиции и принос към европейски политики и инициативи, като Разработването на европейска рамка за условията на труд в

културния и творчески сектор¹¹ или предложението в последния доклад на за „съвместното създаване на стратегическа платформа за цяла Европа за културния и творчески сектор“ и ангажимента на Европейската комисия да засили диалога с организации от културния и творческия сектор¹².

- ✓ Позиционирането на Столичната община като разпознаваем активен партньор на европейски мрежи и структури в областта на културата и изкуствата, като обществото на знание и иновации „Култура и креативност“ към Европейския институт за технологии и иновации; работната група по култура и наследство към мрежата от европейски градове EUROCITIES.
- ✓ Насърчаване на домакинството на София на срещи на ключови европейски мрежи и платформи в изкуствата и културата, които представят софийската култура и силните страни на града и активно съдействат за създаване на нови контакти.

Цел 10: София затвърждава позициите си на международно ниво като град на творческата икономика.

Водещи инициативи:

- ✓ Създаване на маркетингова, рекламна и комуникационна стратегия на културните и творчески индустрии и сектори в София, с включване на иновативни канали за разпространение и износ на културни продукти и услуги. Брандиране на София като творчески град на ЮНЕСКО и град на творческата икономика.
- ✓ Подготовка на кандидатурата на София за Столица на книгата на ЮНЕСКО за 2026 г.
- ✓ Сключване на споразумения с радио, телевизионни оператори, печатни медии и информационни агенции за разпространение на информация за събития, културни продукти и услуги в София. Създаване на годишен медиен план за културата в София.
- ✓ Създаване на програма „Маркетинг и реклама за културни организации“ за по-ефективно и ефикасно разпространение на продуктите и услугите, които се създават от културни организации - на външни и вътрешни пазари.

¹¹ В целия ЕС 33 % от професионалистите в областта на културата и творчеството са били самостоятелно наети през 2020 г., в сравнение със средно 14 % за цялата икономика. Заради пандемията те загубиха между 30% и 80% от приходите

¹² [New European Agenda for Culture](#)

- ✓ Подобряване на експортните възможности чрез специализирана политика и конкретни междуинституционални програми между Столичната община и СОАПИ.
- ✓ Включване на културните и творчески индустрии в международни двустранни партньорства с инвестиционните агенции на столиците на страните-членки от ЕС.
- ✓ Създаване на клъстери в културните и творчески индустрии с участието на Столичната община, които подпомагат организациите, особено по-малките, и насърчават технологичните иновации и се превръщат в посредник между местния и международния пазар.

Цел 11: София допринася за създаване на културно съдържание, което засилва усещането за европейска идентичност и принадлежност.

Водещи инициативи:

- ✓ Фокусирана стратегическа подкрепа на ключови международни културни събития на базата на предварителен анализ на областите, в които София би могла да има стратегическо предимство.
- ✓ Столична община продължава да инвестира и надгражда подкрепата си за създаване на международни творчески резидентни програми чрез предоставяне на инфраструктура (ателиета, репетиционни пространства, работни пространства и оборудване) и/или финансиране на проектни предложения за такива програми. Обвързване на резидентните програми с производството на продукт, свързан със София и общата европейска идентичност.
- ✓ София се позиционира като културен център на Балканите, надгражда партньорствата и създава културно съдържание съвместно със страните от Балканския регион, като утвърждава трансформиращата сила на изкуството за постигане на устойчиво развитие в тези страни.
- ✓ Насърчава и подкрепя участието на софийските културни оператори в транснационалните мрежи, които увеличават капацитета на културните мениджъри и творците.
- ✓ Насърчава ориентираната към постигане на резултати трансгранична мобилност на културните мениджъри и творците, което води до развитие на умения и повишаване на капацитета им.
- ✓ Насърчава и подкрепя участието активното професионално развитие на заетите в сферата на културата: артисти, куратори, критици, арт мениджъри, програматори, продуценти и др. чрез образователни програми и инициативи, участия в конференции, семинари и работилници, които развиват творческия капацитет като част от актуалните международни процеси в изкуството и културата.

Приоритет: ТВОРЧЕСКО УПРАВЛЕНИЕ

Рамка и съдържание на приоритет ТВОРЧЕСКО УПРАВЛЕНИЕ

Този приоритет фокусира вниманието върху новата роля на културата за постигане на устойчивост, което изисква и нов подход в определянето на културните политики в града, както и в управлението на културни организации и институции.

Приоритет „Творческо управление“ предлага инициативи, които могат да повишат ефективността на управлението и прилагането на политиките в сферата на културата и изкуствата от страна на Столичната община и общинските културни институти, като водещи партньори на културните оператори в града и двигатели на трансформиращата роля на изкуството. Приоритетът разпознава ключовата роля на културните организации и творците в културния живот и ролята на общинската администрация в това да създава условия и да насърчава реализирането на културната изява. Наред с ролята да финансира културата, приоритетът поставя пред общината изискването да реализира управление на културните политики, което се основава на данни и анализ, и се реализира в партньорство и по отворен, прозрачен и демократичен начин с активното въвличане във всички етапи на заинтересованите страни.

Приоритетът фокусира вниманието върху необходимостта от създаване на бази данни, партньорства с университети и изследователски общности за проследяване състоянието и потребностите на културните и творчески индустрии и сектори в София, чрез въвеждане на система от индикатори и разработване на методология за събиране на данни. Възможен подход би бил адаптиране на системата от индикатори на ЮНЕСКО „Култура|2030“. Включването на София в тази инициатива би допринесло и към изпълнение на приоритет „Творческа интернационализация“ и засилване на активната роля на София във формиране на европейски политики.

Приоритетът застъпва необходимостта от развитие на финансовите инструменти на Столичната община за подкрепа на артистични проекти, които този приоритет разглежда като надграждане на утвърдената традиция за обогатяване на културната сцена в града, усъвършенстване на правилата, процедурите, и тематичните области в отворени дискусии с творческата общност.

Приоритетът прави връзка с актуалните теми на устойчивото управление и зелените политики: разпознаването на климатичните предизвикателства и зелената идея при реализирането на културните инициативи и повишаване на социалното въздействие на сектора.

Цели

Цел 12: Ефективно управление на политиките за култура на Столичната община и адекватна подкрепа за културните събития.

Водещи инициативи

- ✓ Фокусиране на отговорността на Дирекция „Култура“ на СО и засилване на нейната ключова роля за: 1) създаване на политики на местно ниво; 2) събиране и анализ на информация за развитие на културния сектор в София, което не се ограничава само до бенефициентите на финансовите инструменти на общината; 3) поддържане на крос-секторни партньорства, както в структурата на СО, така и с университети, клъстери и бизнеси.
- ✓ Усъвършенстване на нормативните механизмите и правилата за логистична подкрепа за провеждане на културни събития, включително и анализиране на възможността за създаване на общинско предприятие за култура. Подобна структура би могла да бъде много полезна и в подкрепа на културните оператори за експорт на културна продукция, разработване на проекти и привличане на европейско финансиране.
- ✓ Инициативи за намаляване на административната тежест и улесняване реализиране на културните събития в града и постигане на административно междусекторно съгласие за важността и значимостта на културата на града.
- ✓ Насърчаване на комуникацията и съвместна работа между отделните дирекции на СО, както и между тях и районите, общинските предприятия и общинските културни институти - насърчаване на междусекторното взаимодействие/ сътрудничество.
- ✓ Общинските културни институти, както и Регионалните културни институти са основен двигател за изпълнение на тази стратегия, което предполага изготвяне на отделни за всеки институт годишен план за приноса му към изпълнение на целите на тази стратегия.
- ✓ Подобряване на възможностите за професионално развитие, работните и социалните условия на професионалистите в областта на културата и творчеството.

Цел 13: Изграждане на устойчива система за набиране, систематизиране и анализ на данни за развитие на културата в града и прогнозиране за бъдещи периоди

Водещи инициативи:

- ✓ Приемане на индикатори за събиране и систематизиране на данни, като могат да бъдат използвани и адаптирани Индикаторите на ЮНЕСКО „Култура|2030“, които прегрупират елементите на Програмата до 2030 г. около четири измерения: *околна среда и устойчивост* (наследство, културна инфраструктура, отворено пространство за култура), *просперитет и поминък* (брутен вътрешен продукт, заетост, културен бизнес, търговия с културни стоки и услуги, публични финанси, управление), *знания и умения* (образование за устойчиво развитие, културни познания, многоезично образование, културно и художествено образование, обучение) и *включване и участие* (социално сближаване, артистична свобода, достъп до култура, културно участие, процеси на участие). Тази инициатива се изпълнява тестово както на национално ниво, така и на ниво община, както пример съществува в Румъния.
- ✓ Създаване на методология, единна терминологична рамка и единни стандарти за събиране на информация от Общинските и регионални културни институти, бенефициентите на финансовите инструменти за подкрепа на културата на СО, читалищата в София, както и от независими източници и културни оператори.
- ✓ Изработване на годишни доклади на СО в партньорство с университети и изследователски организации за 1) дейността и потребностите на културните организации и творческите среди на територията на Столична община и 2) ефективността на подкрепата на СО чрез собствените общински финансови и нефинансови инструменти.
- ✓ Изготвяне на анализи, футуристични прогнози и оценки на въздействието от политики.
- ✓ Засилване на партньорствата с университетите и изследователските организации при анализ на масиви от данни и изготвяне на доклади.
- ✓ Създаване на методология/методика за профилиране на културните организации на територията на София, включително и чрез създаване на регистър с цел постоянно събиране на информация за постижения, развития и потребности, което ще позволи създаване и прилагане на адекватни и необходими политики и действия от страна на СО.
- ✓ Периодични допитвания по конкретни теми чрез инициране на обществени дискусии и използване възможностите на дигиталните технологии.

Цел 14: Прилагане на зелени политики при реализиране на дейностите, свързани с културата и изкуствата

Водещи инициативи

- ✓ Създаване на образователна програма за прилагане на зелени политики и подходи в ежедневната работа на културните организации, както общински, така и независими и частни.
- ✓ Институциите и организациите в сферата на културата предприемат различни действия за трансформиране, както в името на намаляване на собствения си въглероден отпечатък, така и в полза на социалното въздействие на сектора. Прилагане и творческо адаптиране на водещи европейски инициативи, като „Зелено европейско изживяване¹³“, Награда за зелена библиотека¹⁴ на Международната федерация на библиотечните асоциации и институции, Въглеродно неутрални, нискоотпадъчни културни пространства¹⁵.
- ✓ Насърчаване на общинските културни институти в разбирането и създаването на мотивация за прилагането на конкретни действия за устойчиво развитие и намаляване на въглеродния отпечатък.
- ✓ Въвличане на общността на културните оператори, организации и творци в диалог за връзката между културата и устойчивото развитие за изготвяне на споделена софийска концепция за осъзнатата роля на културата с конкретни мерки и действия за екологичната и социална устойчивост.
- ✓ Изграждане на капацитет за мениджъри от сектора на изкуствата и културата за трансформация чрез използване на чуждия опит, като инициативата на Германската мрежа за действие за устойчивост в културата и медиите¹⁶.

¹³ Тази международна инициатива има за цел да изгради утрешния фестивал, като използва различни видове експертен опит за проектиране на по-устойчиви производствени методи (<https://greeneuropeexperience.eu/>). Green Europe Experience е 3-годишна лаборатория, която работи върху кръгова икономика на Green Deal за фестивали.

¹⁴ От 2016 г. наградата Green Library Award, спонсорирана от De Gruyter Publishing, се присъжда на библиотеки и проекти, които изразяват своя ангажимент към устойчивостта на околната среда.

¹⁵ От 2019 г. Tampere Hall е първият въглеродно-неутрален конферентен и концертен център във Финландия (www.tampere-talo.fi). От 2013 г. схемата на ЕС за еко-мениджмънт и одит се използва и подновява ежегодно от Kulturbetriebe Berlin (www.kbb.eu, сертификат DE-1027-00140 от 2021 г.), демонстрирайки нейната използваемост за културни съоръжения, формати и продукции.

¹⁶ През 2021 г. Германската мрежа за действие за устойчивост в културата и медиите започна да разработва програма за изграждане на капацитет за мениджъри по трансформация от сектора на изкуствата и културата в сътрудничество с Търговската и промишлена камара на Кьолн. В резултат на това бяха разработени пакети за трансформация за 13 партньора, включително театри, концертни зали, опера, музеи, художествени галерии и библиотека. Сертифицираните мениджъри продължават да си сътрудничат като мрежа, като по този начин подобряват и ускоряват промените в практиката. Източник: <https://ihk-koeln.de/hauptnavigation/weiterbildung/zertifikatslehrgaenge/transformationsmanager-nachhaltige-kultur-ihk-5243850>

Цел 15: Създаване на условия, изисквания и стимули за постоянно повишаване на квалификацията на мениджърите на общински културни институции, както и на творците – актьори, режисьори, куратори, музейни експерти и др.

Водещи инициативи:

- ✓ Създаване на микрофонд за кандидатстване за участие в обучителни програми, (както с практическа, така и със съдържателна насоченост) включително и програми извън България.
- ✓ Създаване на програма за обмен на кадри за временни стажове между общински, частни и неправителствени организации в културата, координирана от Дирекция “Култура”
- ✓ Организиране на периодични обучителни курсове за служители на СО и независими културни оператори по актуални теми (например: авторски права, дигитално представяне на изкуство и правни въпроси, експорт на изкуство и нормативна уредба и др., както и участието им в курсове, обучителни програми, семинари и др. за актуалните тенденции, теми и процеси в изкуството)
- ✓ Създаване на условия за повишаване практическите умения на служители, програматори и мениджъри в културата в сфери като партньорски взаимоотношения.

Цел 16: Развиване на подкрепата към културата и изкуствата с финансовите инструменти на Столичната община

Водещи инициативи:

- ✓ Програмите на конкурсен принцип за финансиране на култура и изкуства в града продължават устойчивата тенденция от предходните 10 г. за постоянно ежегодно увеличаване на годишния бюджет.
- ✓ Финансиращите програми на общината продължават да се развиват и разнообразяват в отговор на потребностите на общността и с цел постигане целите на стратегията.
- ✓ Приоритетите, целите, условията и правилата на финансиращите програми се актуализират периодично, на основа установената традиция в съвместни обсъждания с културните оператори и творците на града и на базата събраните и анализирани данни за постигнатия ефект.
- ✓ Чрез финансиращите си програми СО осигурява реализиране на културен продукт от организации с фокус, мисия и устойчиви цели, които допринасят за постигане на целите на тази стратегия. Също така финансиращите програми на СО следват тенденциите на европейско ниво и по този начин

повишават капацитета на културните оператори за предлагане на културни продукти с европейско значение.

Цел 17: Продължаване и задълбочаване на диалога между СО и заинтересованите страни за осигуряване на обществена ангажираност в управлението на културата

Водещи инициативи:

- ✓ Усъвършенстване на съществуващите и създаване на нови възможности за диалог и участие в процесите на управление отвъд формалните инструменти, чрез допитвания и обществени обсъждания, провеждане на срещи и дискусии за събиране на мнения и проучване на потребности, поддържане на жива връзка и отношения на доверие и партньорство с представителите на заинтересованите страни.
- ✓ Непрестанно разширяване на кръга на ангажираните в диалога представители на заинтересованите страни: формални и неформални секторни обединения на творци и културни оператори, представители на творческите общности, управителите на сцени и клубове, организатори на фестивали и т.н.;
- ✓ Преглед и доразвиване на регулациите (наредби, правилници, правила, изисквания и пр.) основано на диалога и при отчитане на потребностите на културния сектор.
- ✓ Периодично провеждане на проучвания и допитвания за оценка на въздействието на съществуващите или новоприетите нормативни регулации в областта на културата.

Цел 18: Създаване на двегодишни планове за действие за изпълнение на стратегията.

Културата и изкуствата са най-динамичната сфера както в София, така и в Европа, която създава и развива иновационните екосистеми, променя начина на мислене на хората. Конкретен план за действие ще бъде разработен след приемане на стратегията от Столичния общински съвет. В плана за действие ще бъдат включени и конкретни идеи от публичните обсъждания.

Водещи инициативи:

- ✓ Изготвяне на конкретни планове за действие с максимален срок от 2 години, които взимат под внимание приоритетите и целите на тази стратегия, но се основават и на актуални бази от данни за потребностите на сектора, както и програми и планове за ролята на културата на европейско ниво.

- ✓ Мониторинг и оценка на изпълнението на тази стратегия за период от 2 години, както и нейното актуализиране.

VI. ПРИЛОЖЕНИЯ:

Приложение 1: Работни дефиниции / използвана терминология

Култура е дейността по създаването, проучването, разпространението и опазването на културните ценности, както и резултатите от тази дейност.

Културна ценност е автентично материално свидетелство за човешко съществуване и дейност, което има значение за развитието на културата и е обществено значимо.

Творец е лице, което създава и/или изпълнява произведения на изкуството.

Културни и творчески индустрии и сектори: Културните и творческите индустрии включват всички сектори, чиято дейност се основава на културни ценности или други индивидуални или колективни творчески форми на изразяване.

Любителско творчество е културна дейност, осъществявана от лице или от група лица, непрофесионално заети в областта на изкуството.

Културно многообразие: Терминът "Културно многообразие" включва многобройните форми, чрез които културите на групи и общности намират своята изява. Тези форми се предават в рамките на отделните групи и общности и се обменят между тях. Културното многообразие се проявява не само в различните форми, чрез които се изразява, обогатява и предава културното наследство на човечеството с помощта на разнообразните средства за културния изказ, но и в различните начини на художествено творчество, производство, разпространение, обмен и ползване на продуктите на културно изразяване, независимо от използваните способности и технологии.

Културно съдържание: Терминът "Културно съдържание" включва символичното значение, художествения аспект и културните стойности, които въплъщават или изразяват определена културна самобитност.

Форми на културно изразяване: Терминът "Форми на културно изразяване" включва изявата на индивидуално, групово или обществено творчество с културно съдържание.

Културни дейности, продукти и услуги: "Културни дейности, продукти и услуги" включва дейности, продукти и услуги, които от гледна точка на тяхното специфично качество, използване или крайна цел въплъщават или предават определена форма на културно

изразяване независимо от търговската им стойност. Културните дейности могат да бъдат цел сами по себе си или да способстват за производството на културни продукти и услуги.

Културни политики и мерки: Терминът "Културни политики и мерки" включва политиките и мерките, отнасящи се до културата на местно, национално или международно равнище, независимо дали са насочени към културата като такава или са предназначени да имат пряко влияние върху формите на културно изразяване на отделните лица, групи или общности, включително върху творчеството, производството, разпространението и обмена на културни дейности, продукти и услуги и върху достъпа до тях.

Междукултурно взаимодействие: Терминът "Междукултурно взаимодействие" включва съществуване и балансирано взаимодействие на различни култури, както и възможността да се създадат общи форми на културно изразяване на основата на диалог и в дух на взаимно уважение.

Равнопоставено участие в глобалните културни процеси – тук изразът се употребява по асоциация с принципа за равнопоставено участие на индивидите в социалния и културния живот на техните общности (член 27 от Всеобща декларация за правата на човека), като тук той се разширява, за да обхване и глобалната общност. Подкрепата на принципа на „участието“ изисква на първо място осигуряване на равни условия и възможности за участие – и в създаването, и в потреблението на култура, независимо от националните граници. В тези условия се включват както материални възможности, така и припознаването на всички участници като равни. Равнопоставено е онова участие, в което има диалог и реципрочност. От гледна точка на тази дефиниция, културната политика на равнопоставеното участие изключва стремежа към представителност на културния продукт и ограничаването на предлагането до „постижения“.

Културно наследство

Дефиниция, приета в Конвенцията за опазване на световното културно и природно наследство, ЮНЕСКО (приета с разпореждане № 13 от 4 февруари 1974 г. в сила от 17 септември 1975 г.):

- **паметниците:** архитектурни произведения, скулптури или монументална живопис, археологически елементи или структури, надписи, пещери и групи от елементи с изключително световно значение от гледна точка на историята, изкуството или науката,
- **ансамблите:** групи от отделни или сборни конструкции, които поради своята архитектура, своето хармонично единство или своята интеграция в околната среда имат изключително световно значение от гледна точка на историята, изкуството или науката,
- **забележителните места:** човешки творби или произведения, създадени съвместно от човека и природата, както и зоните, включително и археологичните обекти с

изключително световно значение от гледна точка на историята, естетиката, етнологията или антропологията.

Дефиницията за културно наследство според Закон за културното наследство/2009 г./,

Недвижимо културно наследство, което включва: **археологически**: материални следи за човешка дейност, неделими от средата, в която са създадени, които се идентифицират чрез археологически изследвания; **исторически**: сгради, съоръжения, други структури и паметни места, свързани със забележителни исторически събития и личности; **архитектурно – строителни**: сгради, съоръжения, конструкции, части или съчетания от тях, които имат историческа, естетическа техническа, културно и производствено-техническа, пространствена и функционална стойност; **художествени: произведения на изящните и приложните изкуства** – неразделни елементи от пространствената среда, в която или, за която са създадени; **урбанистични**: обособени части от селищна територия и селищни образувания, чиито елементи са пространствено свързани и могат да се разграничат топографски; **културен пейзаж**: съвкупността от пространствено обособени устойчиви културни напластявания, резултат от взаимодействие на човека и природната среда, характеризиращи културната идентичност на дадена територия; **етнографски**: материални свидетелства за бит, занаяти, умения, обичаи и вярвания, които са свързани с пространствената среда.

Движимо културно наследство- археологически: движими вещи, открити в земята, на повърхността или под водата и свидетелстващи за епохи и цивилизации, които са обект на археологията; **етнографски**: движими вещи, които са свидетелства за начина на живот и работа, традициите, обичаите, обредите, вярванията и занаятите и дават възможност да се проучат етническите характеристики и промените в материалната и нематериалната култура; **исторически**: движими вещи, свързани с исторически събития и с живота и дейността на изтъкнати личности; **художествени**: произведения на изобразителните изкуства във всичките им техники и разновидности; **технически**: произведения на техническата култура; **архивни**: документи с културно и научно значение, независимо от времето, мястото, носителя и техниката на създаването им; **книжовни**: ръкописни културни ценности до края на 18 век, старопечатни редки и ценни издания, които притежават научна, културна, полиграфическа или библиографска стойност; **литературни**: документални и веществени културни ценности, свързани с цялостната история на българската литература. Изброените обекти на движимо културно наследство са възможни за публичен достъп, чрез представянето във вид на колекции, експозиции, сбирки, експонирани в държавни, общински и частни културни организации, което предопределя вниманието на разработката към тези институции.

Клъстер - съвкупност от фирми, доставчици, поддоставчици на услуги, фирми от сходни производства и свързаните с тях институции (правителство, бизнес организации, академични общности, финансови институции и др.). В зависимост от характера на

връзките между фирмите в клъстера може да говорим за: вертикални, хоризонтални и секторни клъстери.

Инкубатор – предприятие, създадено за подкрепа на предприемачеството и стартиращите компании и организации, което им дава възможност да се развиват чрез споделени ресурси, управленска експертиза и интелектуален капитал.

Приложение 2: Референтни документи

- Стратегия „София – творчески град на киното към ЮНЕСКО“ 2017 – 2027“
- Стратегия за интелигентна специализация на София;
- Закон за културното наследство;
- Закон за местното самоуправление и местната администрация;
- Европейска харта за местното самоуправление;
- Стратегия за младите хора на Столична община 2017 - 2027 г.
- Стратегия за дигитална трансформация на София
- Стратегия за развитие на София като туристическа дестинация 2017-2030 г
- Комуникационна стратегия на София като туристическа дестинация 2023–2027 г.
- Визия за развитие на София и крайградските територии

Приложение 3: Използвани изследвания и анализи

- Доклад за изпълнението на Стратегия за развитие на културата „София – творческа столица“ 2013-2023
- Политики и програми за култура и творчество на ЕК, обединени в информационна интернет страница – [Culture and Creativity](#)
- [Implementation of the European agenda for culture and of the EU strategy for international cultural relations](#)
- European Commission, [A New European Agenda for Culture](#), COM(2018) 267, 22 May 2022.
- Докладите на Отвореният метод на сътрудничество (ОМС), който представлява практичен и структуриран начин за обединяване на представители от държавите-членки на ЕС за насърчаване на обмена на добри практики по отношение на разработването на

политики и схеми за финансиране. Методът насърчава общото разбиране на проблемите и помага за изграждане на консенсус относно решенията и тяхното прилагане. За целите на този документ е използвана информация от:

- [Culture as a driver for sustainable development](#) (2022)
- [Strengthening Cultural heritage resilience for climate change](#) (2022)
- [Multilingualism and translation](#) (2022)
- [Audio-visual co-productions](#) (2022)
 - [Програма 2030](#)
 - [Cultural and Creative Cities Monitor](#) (Обзора на градовете на културата и творчеството, подготвен от Съвместния изследователски център на Европейската комисия)
 - [Implementation of the European agenda for culture and of the EU strategy for international cultural relations](#), EPRS | European Parliamentary Research Service Editor: Izabela Bacian Ex-Post Evaluation Unit PE 734.663 – September 2022